

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijks nieuwsbrief

Afzendadres: Kenniscentrum,
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

MAART – APRIL – MEI 2013

46.1

GASTBIJDRAGE

Altijd iemands vader...

In een onlangs (21 januari jl.) in de online versie van The Daily Mail verschenen artikel maakt journaliste Tara Brady melding van een wel erg gedurfd voorstel. Het gaat om de mogelijkheid om, ter gelegenheid van het honderdste herdenkingsjaar van de Grote Oorlog, ook van de Duitse gevallen de namen achter de Londense Cenotaph aan te brengen.

Het project, *The World Remembers*, is een initiatief van Robert Thomson, een 65-jarige Canadese acteur en regisseur. Idealiter zou de 'roll call' samengesteld worden op basis van 9.5 miljoen namen uit alle naties die deelnamen aan de Eerste Wereldoorlog. De familieleden zouden de namen van hun verwanten kunnen opzoeken op een speciale website om te weten te komen wanneer ze ter plaatse zouden verschijnen.

Reeds negen decades speelt de Cenotaaf een belangrijke rol bij de herinneringsplechtigheden gewijd aan de Britse en Dominion soldaten die in oorlogstijd het leven verloren. Op Wapenstilstanddag wordt ieder jaar een herdenkingsplechtigheid georganiseerd aan het in Whitehall opgerichte monument om de soldaten en vrouwen uit Groot-Brittannië en de Commonwealth die tijdens de twee wereldoorlogen en in latere conflicten het leven verloren, te herdenken. Ieder jaar wordt de herdenking, het Britse pendant van de gelegenheids-Last Post aan de Menenpoort op 11 november, live op BBC-tv verslagen.

Om het honderdste jaar sinds de Eerste Wereldoorlog te markeren zouden de namen van iedere Duitse soldaat die tijdens het conflict omkwam kunnen verschijnen naast die van de Britse doden. Het *World Remembers* project is een idee van acteur-regisseur Robert Thomson en werd inmiddels voorgelegd aan Andrew Morrison, David Camerons speciale verantwoordelijke, belast met de coördinatie van de herdenkingsvieringen in Engeland. In een interview met The Sunday Times getuigde initiatiefnemer Thomson: 'Een soldaat vertelde me ooit eens, "Eens we onder de grond zitten, zijn alle mensen gelijk. Enkel boven de grond houden de mensen verschillen in stand."'

De voorstellen, die op officiële Canadese steun kunnen rekenen, behelzen ook het projecteren van oorlogsdoden zoals Manfred von Richthofen, beter bekend als de Rode Baron, op een muur achter de Cenotaaf, te beginnen vanaf 2014, een eeuw na het ogenblik van hun overlijden. De namen van Britse soldaten en vrouwen zouden eveneens gedurende verschillende minuten geprojecteerd worden; soldaten uit de overzeese gebieden zouden ieder 25 seconden krijgen. Alles bijeen zou de 'roll call' aanvangen een paar weken voor 'Remembrance Sunday' (de zondag die het dichtst bij 11 november aansluit) en het project zou ongeveer £2,2 miljoen kosten. De Britse Heritage Lottery Fund zou via een bod van ongeveer £150.000 voor het Britse aandeel in de kosten instaan. > vervolg

Redactie Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com

Verantw. uitgever Gilbert Ossieur, gilbert.ossieur@skynet.be
Wieltje 11, 8900 Ieper

Bijdragen Emiel De Cock, emiel.decock@skynet.be
Marc Dejonckheere, marc2.dejonckheere@telenet.be
Chris Spriet, cspriet@gmail.com
Johan Van Duyse, johan.vanduyse@hotmail.com

Vorm B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 MEI 2013.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeniff.be.

Postadres VIFF: Kenniscentrum
Sint-Maartensplein 3, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeniff.be
info@vriendeniff.be

> vervolg

Generaal-majoor Mungo Melvin, adviseur bij het ministerie van Landsverdediging voor de herdenkingsvieringen, zei niettemin dat het voorstel om de Duitse soldaten te betrekken bij de herdenkingsplechtigheden aan de Cenotaaf bij het brede publiek wellicht op bezwaren riskeert onthaald te worden. Hij sprak de hoop uit dat tegen 2018... het algemene gevoel weliswaar zou zijn dat "wij de oorlog wonnen, maar ook dat tal van dappere Duitse mannen hun eigen leven even offerbereid gaven voor hun land."

Een zegsvrouw van het departement voor Cultuur, Media en Sport, voegde daar verder aan toe: "Rond de herdenking bestaan tal van innovatieve ideeën, en we hebben kennis genomen van het Canadese initiatief, dat zowel in Canada als het buitenland op steun kan rekenen. We beseffen evenwel zeer goed dat er, als waarborg voor een succesvolle realisatie ervan, voor ieder project een partnerorganisatie zou horen te zijn en dat er sponsorgeld mee is gemoeid."

We weten niet of, nu de Europese Unie met de Nobelprijs voor de Vrede werd bedacht, en in de wetenschap dat Ieper zich als Vredesstad profileert, ook in ons deel van het Westelijke Front de geesten allengs niet rijp geworden zijn zodat ze openstaan voor een gezamenlijke herdenking waarbij de oude vijandbeelden afgelegd worden. We weten wél met zekerheid zeker dat Siegfried Sassoon in zijn gelegenheidsgedicht bij de inhuldiging van de 'nieuwe' Menenpoort (1928) zowel de overwinnaars als de verliezers voor ogen hield toen hij de regels schreef: *'Who will remember, passing through this gate, / The unheroic Dead who fed the guns?'* Zijn antwoord laat zich aflezen uit een ander gedicht dat de veelbetekenende titel *'Reconciliation'* meekreeg: *'And you have nourished hatred, harsh and blind. / But in that Golgotha perhaps you'll find / The mothers of the men who killed your son.'* De enige oorlogsherinnering, die naam waardig, hoort in het teken van die verzoening te staan.

Chris Spriet

DE FOTO

© Diederik Vandenbilcke 2013 - diederik.vandenbilcke@telenet.be

Bij het wegnemen van gevelplaten van een woning aan de Poperingseweg te Ieper verschijnt een uitzonderlijk goed bewaarde geschilderde muuradvertentie uit de jaren 1930. De tekst maakt publiciteit voor het "Haig House" dat gelegen was aan de Korte Torhoutstraat/Grote Markt te Ieper. Hier konden tijdens het interbellum Britse pelgrims terecht voor informatie over de laatste rustplaats van een gesneuvelde. Na de Tweede Wereldoorlog verdween dit initiatief, opgestart door "The British Legion". De Poperingseweg was voor Britse toeristen de belangrijkste toegangsweg naar Ieper vanuit Frankrijk/Poperinge. Er zijn plannen om dit belangrijk stukje erfgoed voor het nageslacht te bewaren.

STERKE START VOOR HET VERNIEUWDE IFFM

Zes maanden nadat op 10 juni 2012 het vernieuwde In Flanders Fields Museum de deuren opende, werd een eerste balans opgemaakt. En alle parameters vertellen dat het 'goed', ja zelfs 'uitstekend' gaat...

Eerst en vooral zijn de bezoekers-aantallen zeer hoog. 187.000 mensen kwamen al naar de Lakenhalle tussen juni en december. Daarmee sneuvelde het record van 1999 toen er in dezelfde tijdspanne 141.000 mensen over de vloer kwamen. Het laatste volledige jaar van

het 'oude' museum, 2010 dus, waren er 198.542 bezoekers.

Ja, natuurlijk waren er veel mensen nieuwsgierig hoe het nieuwe museum er uitzag, maar er was nog een belangrijker reden om langs te komen: de algemene interesse in het Wereldoorlog I gebeuren staat op één. Dat belooft voor de komende jaren.

Wordt kwantiteit dikwijls als enige succesfactor aangehaald, dan zou het

IFFM het IFFM niet zijn, mocht er ook niet uitgekeken worden hoe de bezoeker het museum ervaart. Ook die kwalitatieve cijfers zijn zeer goed. 98% (jawel 98%) van de individuele bezoekers is tevreden, zeer tevreden of zelfs uiterst tevreden (bijna 28%) en 70% van hen denkt eraan om nog eens langs te komen. Om het museum in één woord te omschrijven wordt vooral 'indrukwekkend' gebruikt, naast 'confronterend', 'leerrijk' en 'droevig'.

Het museum stelde zichzelf nog andere doelen. Zo wou men aanzetten tot een bezoek aan andere wereldoorlog I sites in de Westhoek. De helft van de bezoekers doet dat ook effectief. Opdracht geslaagd dus.

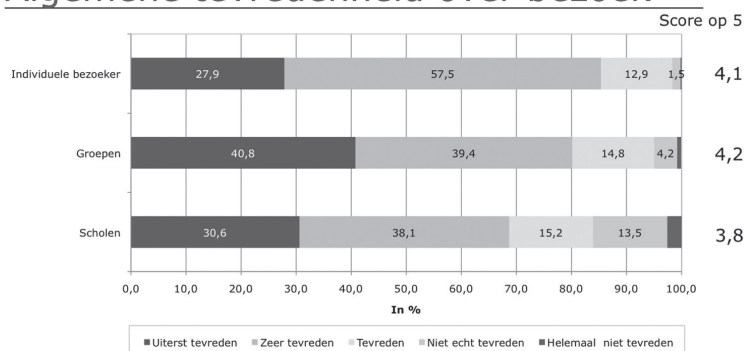
Ook de poppy-armband is zo'n succes. Bijna 90% gebruikt hem om de verhalen te personaliseren en 36% mailen hun gepersonaliseerd verhaal door naar zichzelf. Zo blijft het museumbezoek nog langer beklijven dan het gemiddelde van 1 uur en 47 minuten dat men in het museum blijft, wat overigens 15 tot 20 minuten langer is dan in het vorige museum.

Meest populair onderdeel van het nieuwe museum zijn de icoon-personages die her en der in projectie opduiken en beklievende verhalen evoceren. Op de tweede en derde plaats laten de filmprojectie van de derde slag rond leper en de console met de leperboogprojectie gekoppeld aan de observatieballon, een grote indruk na.

De cijfers werden gehaald uit het Westtoer-onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de vzw IFFM.

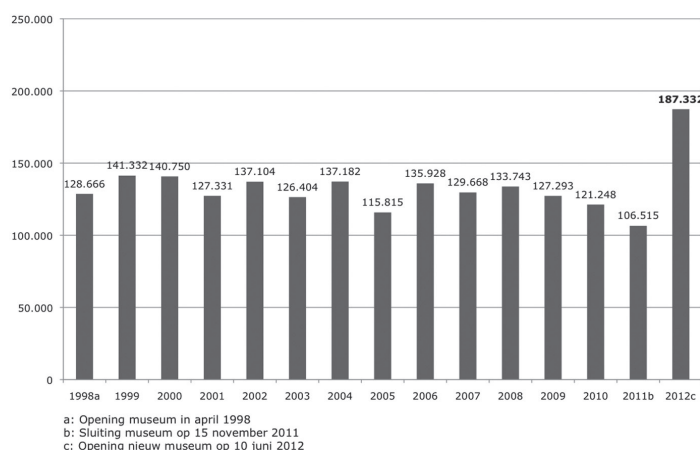
Johan Van Duyse

Algemene tevredenheid over bezoek

- Groepen en individuele bezoekers zijn het meest tevreden
- In 2006 was de gemiddelde tevredenheidsscore 4,0 op 5

Opmerkelijke stijging voor juni-december

Herdeking kerstbestanden

Polygoonbos, Zonnebeke

25 december 2012

Kerstmis 1914. Franse soldaten verbroederen met Duitse collega's in het Polygoonbos. Op deze historische locatie, nagenoeg 100 jaar na datum werd dit moment van hoop in herinnering gebracht met ingetogen zang (Jim Boyes), doedelzakmuziek (Koen Raeymaekers) en woord (Marc Dejonckheere).

Op Kerstmis 1914, vandaag 98 jaar geleden, lag het Württembergse Reserve-Infanterie-Regiment 246 aan het 'Polygonwald' in de richting van de Reutel. De Duitse infanteristen lagen er ingegraven tegenover Franse soldaten, soms op een afstand van slechts een 20-tal meter. Op deze plaats hadden de Fransen de Britten midden november 1914 afgelost. Terwijl ze hun loopgraven en versterkingen uitbouwden en de wateroverlast meester probeerden te worden, heerste er een relatieve kalmte, die de Fransen tot toenaderingspogingen aanzette, evenwel zonder concrete resultaten. De Franse soldaten hadden de merkwaardige gewoonte om iedere avond hun geweren in het wilde weg leeg te schieten, zonder ook maar enige schade aan te richten. De Duitsers noemden dit vreemde fenomeen aan het Polygoonbos de 'Avondzegen'. Bovendien schoten de Fransen de hele nacht lang zonder enig doel massa's lichtkogels af, waardoor het landschap in het licht baadde.

Op kerstavond 1914 lag het tweede bataljon van het 246ste Reserve-Infanterie-Regiment in de eerste linie aan het Polygoonbos. Het eerste bataljon lag gereed in Beselare, het derde in reserve in Dadizele. Elk van de 3 bataljons maakte zich klaar om zo goed en zo kwaad als het ging Kerstmis te vieren. De Württembergers in de loopgraaf versierden twee kerstboompjes met kaarsen die ze pas uit Duitsland

ontvangen hadden en plaatsten ze bij het invallen van de duisternis omstreeks 4 uur op de borstwering van hun loopgraaf. Ze wachtten gespannen af of de Fransen hen niet zouden overladen met een nieuwe Avondzegen. Er gebeurde echter niets. Er werd geen schot gelost. Het werd onwezenlijk stil tussen de linies. De Duitsers bleven wel op hun hoede wachten met het geweer in aanslag, omdat ze een Franse aanval vreesden die hun kerststemming alsnog zou verpesten. En toen gebeurde het. In de Franse loopgraaf weerklonk plots een feestelijk gezang. Een prachtige tenorstem vertolkte een Kerstlied. De Duitsers luisterden ingespannen in de stille nacht. "Is het een fata morgana?" vroegen ze zich af. "Willen ze ons misschien in slaap wiegen? Of is het

uiteindelijk dan toch de overwinning van de goddelijke liefde boven alle menselijke strijd?" Ze bleven op post, maar hun gedachten en hun hart gingen uit naar hun geliefden, vrouw en kind, ouders, broers en zussen die thuis het kerstfeest vierden rond de verlichte kerstboom.

Tussen de heilige Kerstnacht van 1914, het Feest van de Vrede en de Vreugde, en Nieuwjaar 1915 legden de strijdende partijen aan het westelijke front op tal van plaatsen de wapens neer, om ook effectief samen te komen in niemandsland. Deze zogenaamde 'kerstbestanden' werden niet alleen ingegeven door de sfeer van het seizoen en het eindejaar, maar ook door de nabijheid van de vijandelijke troepen in de loopgraven, een gevoel van

verbondenheid door dezelfde extreme condities, nieuwsgierigheid naar de andere kant en het besef dat er niet meteen een doorbraak zou komen. Het intreden van de vorst op kerstavond maakte het modderige terrein bovendien tijdelijk weer begaanbaar, waardoor toenadering ook mogelijk werd. In de geest van Kerstmis lasten de soldaten zelf een adempauze in, waarvan ze gebruik maakten om hun doden te begraven, hoewel ze er geen ogenblik aan twijfelden dat ze verder zouden vechten. Het spontane staakt-het-vuren vond plaats in de 5de maand van een oorlog die 52 maanden zou duren. Naarmate de oorlog vorderde, steeds meer soldaten sneuvelden en gruwel en wreedheid zich opstapelden, ging elke vorm van menselijkheid verloren. Het Kerstbestand van 1914 kwam steeds verder af te liggen. Het leek steeds ongeloofwaardiger dat vijanden elkaar de hand hadden geschud en cadeautjes uitgewisseld hadden in niemandsland. Bij hen die er écht bij waren, bleef elk detail evenwel in hun geheugen gegrift. De ster was heel even stil blijven staan en had het licht van de vrede in hun harten laten schijnen.

Marc Dejonckheere

Foto's: Lode Caes

POLYGONWALD, 24 december 1914

De kranke stammen van dit woud
schoren de dag niet langer.
Door het gebinte van de bomen
raast tomeloos de wind.
Hier rest alleen nog kreupel hout.
Wintersterren glimmen, ver en oud.

Tot strijd bereid staan wij,
voor God en Vaderland.
De vijand wacht, van ons
gescheiden door één schot.

Wij kneedden woorden uit de modder,
zongen schroot in onze keel,
schreven met bloed op vreemde grond.

Hoor!

In deze stille nacht, op dit plechtig uur
weergalmt een vurige stem:
Minuit, Chrétiens, c'est l'heure
solennelle ...
Looft nu Zijn naam
tezamen met de engelen,
buig het hoofd voor de Verlosser,
kniel neer, voor Hem.

Een wind siddert langs de kale bomen.
Op deze mestvaalt bloeien weerom rozen,
onder een stomp van suikergoed en hoop,
van bladgoud en narcose.

II.

Het was een Stille Nacht.
Een Heilige Nacht.

Toen waren onze woorden jonge duiven.
We hoorden nachtegalen, liefde en lente,
we waren uitverkoren.

Kanongedonder klonk als feestschalmeien.
Doodsvalleien werden weer die grazige weiden,
vol serpentines speelse prikkeldraad
en niemandsland een kogelvrije kribbe
voor het argeloze kerstekind.

Wij dronken van Zijn licht bij dageraad.
Nu bloedt Zijn doornenkroon.

Kniediep staan wij in de zwarte zomp.
In de granaattrechter van onze mond
drijven wij woordeloos rond ...

HET ONTROERPARCOURS VAN ...

Deze rubriek staat open voor al wie een speciaal plaatsje in haar of zijn hart heeft voor een plaats, een lied, een boek, een film, ... waar de Grote Oorlog aan bod komt.

11 november 1996 – vrijaf op school voor kinderen en leerkrachten - was een regendag. Geen weer om de tuin gereed te maken voor de winterrust. Ik zou dus naar de gemeentelijke herdenking van de wapenstilstand gaan waarvoor ik was uitgenodigd.

Aan het monument achter de kerk rolden plechtstatige toespraken over het dorpsplein. Buien van zware woorden zoals agressie, nieuwe vijanden en gerechtvaardigde verdediging stredden om het overwicht in de lucht met die andere buien, windvlagen met koude regen en hagel die ons de kerk deden invluchten, waar de herdenking haar verdere beloop kreeg.

Mijn gedachten gingen terug in de tijd, bijna veertig jaar. Geen regen maar kille mist was het die novemberdag, waarop wij, jongens van het vierde leerjaar met een Belgisch vlaggetje in de hand stonden samengetroeft voor het monument van de gesneuvelden. Een van hen, Jan Van Hoeck, kwam uit de straat waar ik woonde. Gesneuveld te Aarschot op 19 augustus 1914, de dag waarop de Duitsers bloedsporen door die stad trokken. Zijn naam stond niet in de schoolboekjes, in tegenstelling tot die van Léon Tresignies, waarover onze meester op school vol vuur had verteld alsof hij er zelf bij was geweest, toen de korporaal sneuvelde bij die opgehaalde brug over het kanaal in Grimbergen. Maar ik wist het, van Jan Van Hoeck. Mijn vader, die maar tien jaar jonger was dan Jan en de oorlog als kind had ervaren, had dat verhaal meer dan eens

gedaan. Hij vertelde dikwijls over die oorlog. Wij woonden niet ver van de Vondelbeek, de provinciegrens tussen Brabant en Oost-Vlaanderen. De naam 'etappegebied' ken ik van toen ik vijf of zes was. Van achter het raam wees hij de veldweg aan, die zich vanaf de straat over de beek richting Buggenhout-Bos slingerde. *'Daar, aan de brug, stond tijdens de oorlog een wachthokje met een Duitse soldaat erbij. Op een keer zagen we vanuit de richting van het bos een man komen aanlopen. Hij had een pakje onder zijn jas. Toen hij bijna de beek had bereikt, merkte de soldaat hem op. Hij riep wat naar de man. Die bleef staan en waagde het niet om over de beek te springen. De soldaat maakte het pakje afhandig, en de man moest mee naar het einde van de straat, waar de Duitse officieren verbleven.'* Telkens volgde dan die grief over wat een oorlog de gewone mens aandoet. *'Misschien had die arme man zijn laatste centen gebruikt om wat boter en vlees voor zijn kinderen te kopen.'*

Waren het deze verhalen die mij jaren later bij gelegenheid van de herdenking van het begin van de Grote Oorlog zeventig jaar eerder naar een TV-documentaire deden kijken? Ik weet het niet. Wat ik wel zeker weet is dat ik daarna verscheidene boeken heb aangekocht: *De kleine mens in een Grote Oorlog* van Lut Ureel, *Een oorlog in Vlaanderen* van Luc Schepens, *Modder voor het vaderland* van Roger Lampaert, *De andere oorlog* van Willy Spillebeen, *Van den Grooten Oorlog* van de Elfnovembergroep in Kemmel... en nog andere boeken. Zoals de tiendelige reeks *14-18 De Eerste Wereldoorlog*, uitgegeven in 1975 bij Amsterdam Boek en prachtig geïllustreerd, die ik, samen met het *Verzameld Werk* van Cyriel Buysse op dundrukpapier, kon uitkiezen

uit een stock van verlaten boeken die de toonbank niet hadden gehaald op het moment dat de boekwinkel zijn deuren sloot. Een bezoek aan o.m. Tyne Cot en de Spanbroekmolenkrater, toen we in 1986 voor een werkseminarie in de Hollemeersch in Dranouter verbleven, heeft de belangstelling versterkt...

Ik keer terug naar 11 november 1996. De herdenking loopt op zijn einde. De vrederechter houdt geen toespraak. Hij leest een gedicht voor dat hij voor deze gelegenheid geschreven heeft: de mars van de Canada's. *'Onzichtbaar traag / in rechte rijen / marcheren opgeschoren Canada's / op gelijke afstand van elkaar. / Onhoorbaar stil / zie ik ze zingen / over de lange weg / naar Winnipeg. / Canada's zijn vermoeide soldaten / die over Flanders Fields zijn blijven waken / als de anderen zijn weggegaan. / Canada's kunnen vergaan / van heimwee naar hun vaderland.'* Het gedicht gaat wat verloren in het stilaan opstijgende rumoer van sommigen die al uitkijken naar de hapjes en drankjes achteraf.

Ik weet het niet zeker, maar ik vermoed dat ik *De troost van schoonheid* van Piet en Wim Chielens dan al gelezen had. Het is moeilijk te omschrijven hoe een andere kijk tot stand komt, maar het is zeker dat de gedichten van de literaire Salient en het kader waarin ze geplaatst zijn voor mij iets zijn geweest als de bliksem die Paulus van zijn paard deed tuimelen. Het was nog steeds de oorlog van de loopgraven, van generaals, artillerie en bajonetten, maar dan verinnerlijkt als de oorlog die de mens opvreet, vermorzelt, verslindt. Oorlog als het grote beest dat altijd maar meer mensenoffers vraagt en zelfs daarmee niet tevreden is. *'Sacrificed to the fallacy that war can end war.'*

Op die tekst op de grafsteen van Second Lieutenant Arthur Conway Young op Tyne Cot maakte ik de leerlingen attent, toen we een jaar later voor de eerste keer met de zesdejaars van de lagere school op zoek gingen naar de stille getuigen van een waanzinnige oorlog. *'Oorlog is toch iets wreed, de pijn, het verlies en het verdriet dat die soldaten hebben meegemaakt. Dat kunnen we niet beseffen. Onschuldige mensen en dieren worden vermoord. Waartoe dient oorlog eigenlijk?'* Zo schreef een leerling het neer tijdens de verwerking achteraf. Een andere leerling gaf, getroffen door de beelden van het treurend ouderpaar, creatief uiting aan verdriet en verlies, die ook vandaag voortleven in het hart van wie achterblijft.

Verdriet en verlies, gisteren (2006) gesymboliseerd in de woorden die David Grossman, Israëlsisch auteur, sprak op de begrafenis van zijn zoon Uri, een week voor zijn 21ste verjaardag gesneuveld als dienstplichtig Israëlsisch militair tijdens de korte oorlog in Libanon tegen de Hezbollah in de zomer van 2006: 'Hij zal nooit meer langskomen. We zullen nooit meer zijn stevige omhelzing voelen.' Vandaag (16 februari 2013) gesymboliseerd in de World Press Photo van een groep geëmotioneerde mannen die de lijkjes van twee kinderen door de straten van Gaza dragen. Verdriet en verlies, onpeilbaar diep, onmogelijk te bevatten. Vandaag, terwijl oorlogen blijven voortduren, terwijl oorlogspartijen blijven zweren bij hun grote gelijk, terwijl altijd maar doden blijven vallen, is de beek er nog steeds. Ze loopt nu achter in de tuin. Ook de brug is er nog. Soms sta ik daar te kijken in de richting van het bos. Als hij wat ouder is, vertel ik dat verhaal aan onze kleinzoon.

Emiel De Cock

GEDICHT

46.7

Zo af en toe ontvangt het Kenniscentrum een persoonlijke bijdrage van toeristen of pelgrims. We publiceren hier een gedicht.

Vlaanderens land

er ligt een pop op het veld

tussen de kruisen
klappen de rozen

*"Een paar vodden om het lijf.
Ze hebben het ding gevonden
bij het graf van Louis."*

onder modder: een vlassendraad

"VAN ZENOBIE"

's nachts stappen kruisen
in peloton
over Vlaanderens land

*"Laat ons toch inslapen, we zijn
nog niet dood. Neem toch over die fakkell!
We vliegen ons hier blauw in de wolken,
maar kunnen niet weg noch terug.
In '14-'18 vochten we nog als leeuwen.
Hoor de schoten!"*

er ligt een pop op het veld
tussen kruisen
klappen rozen.

Nicole Ledegen, Gent

DE SITE(S)

Het eeuwige probleem van de vluchtelingen

Het Nederlandse 'Harderwijk' is ook een begrip in het collectieve geheugen van de Eerste Wereldoorlog. Niet toevallig dus dat de Vrienden van het In Flanders Fields Museum er al op bezoek gingen (17 oktober 2009), want wie Belgische vluchtelingen en Nederland zegt, komt onvermijdelijk bij 'Harderwijk' uit. De mensen die bezig zijn met de lokale geschiedenis bouwen een website met tal van interessante info over 'het kamp' en het 'kampleven'. De geïnteresseerde kan een en ander terugvinden op <http://www.streekarchivariaat.nl/nl/vluchtoorden>.

De **Nationale Bank van België** heeft haar collectie **noodbiljetten** uit de Eerste Wereldoorlog online geplaatst. Een 600-tal gemeentebesturen en honderden weldadigheidsinstellingen en ondernemingen namen hun toevlucht tot de uitgifte van noodgeld, meestal papiergeld: www.nbbmuseum.be/nl/catalogue/necessity-money.

‘Goede punten’

De oudere – oudste? – VIFFs bewaren uit hun lagereschooltijd beslist herinneringen aan wat vandaag wellicht zijn plaats zou vinden onder het kopje van de vakoverschrijdende eindtermen, en meer bepaald van de opvoeding tot burgerzin, de integratie van de adolescent in de *civic society* waartoe hij als volwassene straks toegang krijgt.

In de naoorlogse jaren gebeurde zulks op een andere manier evengoed, met name door de toekenning, aan de voorbeeldige lagere-schooleerling, van ‘GOEDE PUNTEN, toegekend aan...’.

Rommelend in oude gegevens en papieren, die ik ergens tussen 1925 en 1932 situeer, vond ik GOED PUNT Nr. 31 over ‘De Grote Oorlog (1914-1918), waarvan de tekst luidt als volgt:

Onze soldaten hebben met een weergalooze volharding en moed gestreden, maar opdat de overwinning hunne pogingen zoude bekronen, was het noodig dat “de burger zich in het land goed hield”. En hij hield vol, de burger. Hij moest de ongelooflijkste onbeschoftheden en de nog schrikkelijker omknelling van den honger weerstaan. In tijd van vrede brengt België geen brood genoeg voor drie maanden op. Gedurende de bezetting, het noodige ontberend, oogstte het natuurlijk nog veel minder. Dit is een ondergeschiktheid die wij nooit kunnen te boven komen, maar die wij van dag tot dag nog kunnen verzachten. Daartoe is het voldoende dat de Belgische landbouwer zijn werkwijzer nog verbetert en dat hij steeds meer en meer zijne toevlucht neemt tot de aanvullende meststoffen en voor al het zwavelzuur-ammoniak, dat hem nooit kan ontbreken, noch in tijd van oorlog,

noch in tijd van vrede, daar de bronnen er van de lucht en de steenkool zijn. (Uitg. Onkelinx, Brussel)

Op de achterkant, en onder een afbeelding van een reusachtige Duitse soldaat en een veel kleinere, maar van zich afbijtende Belgische piot, staan volgende ‘Grondregels en raadgevingen’, alles ter attentie van de scholier, en verdeeld over de vijf dagen van de schoolweek:

Maandag: Den 4^e Augustus 1914 durfden 120,000 Duitschers 40,000 slecht verdedigde Belgen in Luik aanvallen.

Dinsdag: Leman laat zich onder de puinen van het fort van Loncin begraven.

Woensdag: De Slag bij Haelen, waar de Belgen overwonnen, vervulde de wereld met bewondering.

Donderdag: De terugtocht van Antwerpen naar Oostende en van Oostende naar den Yser, wordt door een Japansche gezaghebbende stem, een der krijgskundige meesterwerken van alle tijden genoemd.

Vrijdag: Tot steun van een klein heldhaftig leger stelt de Hemel een onvergelykbare natuurlijke kracht: de overstroming van den Yser.

Zaterdag: Wie onzer zou den moed hebben, de laatste bladzijde van onze geschiedenis te verscheuren? (Kard. Mercier)

Bepaald opmerkelijk in de ‘informatie’ uit het eerste luik van dit Goede Punt is, hoe de oorlog weliswaar gebruikt wordt om de jongere tot een combinatie van doorzetting en matigheid aan te zetten, maar het intussen nauwelijks heeft over zaken als oorlogsherinnering, laat staan vaderlandsliefde of een oproep tot een wakkere burgerzin in een nieuwe

generatie. De attitude van burgerzin wordt eng-utilitair omschreven in begrippen van een hemd-is-nader-dan-de-rok filosofie. In het nog steeds zeer agrarische Vlaanderen van toen klinkt er in de aanbeveling om zwavelzuur-ammoniak als aanvullende meststof te gebruiken en aldus de productiviteit te verhogen nog bitter weinig aandacht (alles mag, alles, kan, zolang het maar opbrengt) voor duurzame landbouw door. Laat staan dat ze op een of andere wijze aan het waardebeseft binnen een uitgesproken burgerlijk-morele opvoeding zou bijdragen.

Opmerkelijk aan het historische luik van de kaart – en de aandachtspuntjes verdeeld per dag – is hoe het week-overzicht volledig in het teken staat van de aanvangsdagen van de oorlog en daarbij de impact van de Duitse invasie. Aan de krijgsontwikkelingen buiten de slag van Halen, de aftocht naar de zee en de inundatie van het IJzerbekken gaat het ‘weekoverzicht’ totaal voorbij. Van de jaren durende vijandelijkheden, de verwickelingen rond de Ieperse regio, de uitputtingsslag en de bekende dodentol die dat alles veroorzaakte, is hier geen sprake; deze aspecten vinden op dat ogenblik alsnog niet hun plaats in het (collectieve) historische besef, en dat ‘ten voordele’ van een nationaal-Belgische interpretatie van het oorlogsgebeuren.

Of hoe geschiedenis in de communis opinio steevast achtereenvolgens geïnterpreteerd en geconstrueerd, en deze visies vervolgens op gezette tijden gedeconstrueerd en vanuit andere optieken bijgelicht en bijgestuurd worden.

Chris Spriet

In deze rubriek nemen we berichten op die niet verschenen zijn op www.wo1.be in de rubriek "Persberichten". De site publiceert o.a. artikels uit de Westhoek-edities van "Het Nieuwsblad".

8 februari 2013 – Colinton, Edinburgh (Schotland): Een team van experts start met de inventarisatie van een netwerk van oefenloopgraven in Dregghorn Woods. Het 16th Battalion The Royal Scots legde de loopgraven aan vooraleer naar Frankrijk te vertrekken. Men hoopt een beter inzicht te krijgen in de geheimen van loopgravendesign en methodes aangewend om de Duitse techniek bij te benen. Conservatie zou £ 10.000 (€ 11.750) kunnen kosten. *(Bron: Edinburgh Evening News)*

6 februari 2013 – Gosport (graafschap Hampshire, VK): Het gemeentebestuur plant de aanleg van een groot klaprozenveld. Er zijn al duizenden zaadjes aangekocht en men wil er uitstrooien uit een historisch vliegtuig tijdens een plechtigheid. Gosport heeft het

grootste aantal oud-strijders op haar grondgebied: 68 op 1 000. *(Bron: Daily Mail Online)*

16 januari 2013 – Doorn (Nederland): Het ballingsoord van de laatste Duitse keizer, Huis Doorn, probeert de deuren op te houden. De Nederlandse regering besliste om de subsidie drastisch te verminderen. Als argument haalde men aan dat de collectie niet Nederlands genoeg is. Mogelijks komt er nu financiële hulp vanuit Duitsland. *(Bron: Duitslandweb.nl)*

11 januari 2013 – Verenigde Staten: Een verzamelaar van oud fotografisch materiaal vindt in een Jumelle Bellieni stereoscopische camera acht negatieven. Het blijken foto's te zijn genomen in de Eerste Wereldoorlog, vermoedelijk in Frankrijk. Op de foto's zien we o.a. 2 geruiterde soldaten bij het wrak van een vliegtuig, een vernield huis dat in een rivier terecht kwam en treinsporen: <http://thephotopalace.blogspot.com.br/2013/01/french-wwi-images-found-still-in-camera.html> *(Bron: Yahoo News)*

1 januari 2013 – Shepreth (graafschap Cambridgeshire, VK): Enkele jaren geleden vond een timmerman een oude postkaart onder de vloer van de parochiezaal. Die bleek verstuurd te zijn door een herstellende soldaat. Het lokaal diende als een tijdelijk militair hospitaal tussen 1914 en 1919. Dorpsbewoners verzamelden uit familiealbums foto's van herstellende soldaten. Je kan de foto's bekijken op de website van het plaatselijk heemkundig genootschap: www.oldshep.co.uk . *(Bron: The Telegraph)*

6 december 2012 – Brussel: Studio 100 zal vanaf april 2014 in de Nekkerhal te Mechelen een "ongeziene spektakelmusical" opzetten rond de Eerste Wereldoorlog. Het speelveld van de rijdende tribune zal 2 voetbalvelden omvatten. De première is voorzien op 20 april 2014. Er zijn 10 shows per week gepland. Het verhaal gaat over de impact van de oorlog op vriendschap en liefde. *(Bron: DeRedactie.be)*

VOORUITBLIK / KORT

27 april 2013 - Inhuldiging monument voor de slachtoffers (waaronder vijf kinderen Deplaecie) omgekomen tijdens de ontploffing van een munitiedepot in de Brandhoek op 27 april 1918 (Vlamertinge) en Remembrance op Red Farm Military Cemetery (Vlamertinge)

11 mei 2013 - Onthulling monument Agony van Luc Coomans (Vlamertinge)

5 tot 12 september 2013 – Slagveldreis naar Gallipoli (Turkije)

28 september 2013 – Daguitstap naar St. Symphorien Military Cemetery (Mons), Tamines en Arsimont

TERUGBLIK / KORT

23 februari 2013 – Bezoek Commandobunker Kemmelberg, boekvoorstelling Dokter Albert De Moor, speedarts in de Eerste Wereldoorlog, bezoek aan Bezoekerscentrum Lijssenthoek Military Cemetery (Poperinge) en Remembrance

FRONTZICHT

46.10

Een overzicht van de belangrijkste tentoonstellingen

Tot 31 maart 2013:

Dossier tentoonstelling "Van traditie naar bescherming (deel I), Duitse hoofdtooiën en helmen uit de Eerste Wereldoorlog".

Anno 1914 hadden hoofddekfels en helmen niets te maken met de zorg om bescherming te bieden, maar alles om de militaire traditie in stand te houden. Het aanhoudend

doedende vuur verplichtte de legers om toch aan die bescherming te werken. Deze dossier tentoonstelling behandelt a.d.h.v. de collecties van Philippe Oosterlinck en het IFFM de ontwikkeling van de helmen uit de Duitse legers van de Eerste Wereldoorlog.

In Flanders Fields Museum, leper (tussen museumcafé en Kenniscentrum)

Van 8 april tot 31 augustus 2013:

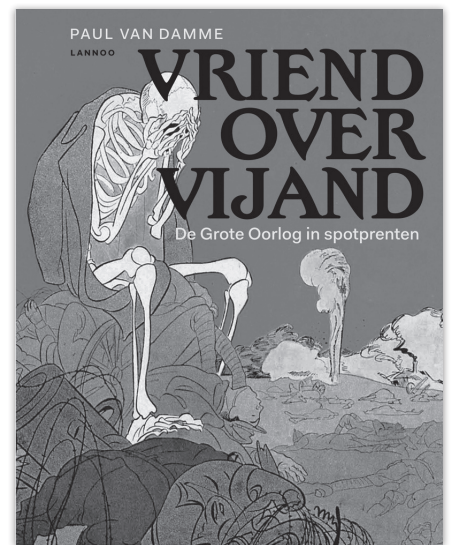
Thematentoonstelling "Ten Oorlog. Met Arnout Hauben langs het Europese front van de Eerste Wereldoorlog". Een kleine tentoonstelling aan de uitgang van het museum loodst ons binnen in het één-programma Ten Oorlog. Daarin stapt reportagemaker Arnout Hauben (bekend van Man bijt hond en De weg naar Compostela) met Mikhael Cops (cameraman / regisseur) en Jonas Van Thielen (acteur en speciaal voor Ten Oorlog klankman van dienst) te voet van Nieuwpoort tot Gallipoli.

In Flanders Fields Museum, leper (uitgang van het museum)

Van 18 april tot 15 augustus 2013:

Dossier tentoonstelling "Vriend over vijand. Spotprenten uit de Eerste Wereldoorlog".

N.a.v. het verschijnen van het gelijknamig boek bij Uitgeverij Lannoo, Tielt (auteur: Paul Van Damme)

VAN TRADITIE NAAR BESCHERMING

Duitse hoofdtooiën en helmen uit de Eerste Wereldoorlog

FROM TRADITION TO PROTECTION

German head wear in the First World War

DE LA TRADITION A LA PROTECTION

couvre-chefs allemands de la Première Guerre mondiale

VON TRADITION ZU SCHUTZ

Deutsche Kopfbedeckungen aus dem Ersten Weltkrieg

IN FLANDERS FIELDS MUSEUM
DOSSIERS FILES

worden een aantal spotprenten uit de collecties van de auteur en van het IFFM getoond. In de grote dossierkast tonen we een aantal originele twee- en driedimensionale karikaturen, in de wandelgang acht grote reproducties van beroemde karikaturen.

In Flanders Fields Museum, Ieper (tussen museumcafé en Kenniscentrum)

Tot 14 april 2013:

"Het hospitaal van de Koningin. Rode Kruis, L'Océan en De Panne 1914-1918".
Cultuurhuis De Scharbillie,
Kasteelstraat 34, De Panne (alle dagen, behalve op feest- en maandagen, gratis toegankelijk van 14 tot 18 uur).

Tot 21 april 2013:

"Onbekende beelden, sterke verhalen. Belgen in oorlog"
In zijn 180 jaar geschiedenis is België betrokken geweest bij vele oorlogen. Er bestaan miljoenen clichés waarin militairen, vrijwilligers, dokters en verzorgend personeel, journalisten en schrijvers hun wedervaren hebben vastgelegd. Heel wat van die clichés vertellen een verhaal achter het beeld. Foto's van oorlogssituaties zijn een aanleiding om verhalen en omstandigheden onder de aandacht te brengen die enkel door specialisten zijn gekend.

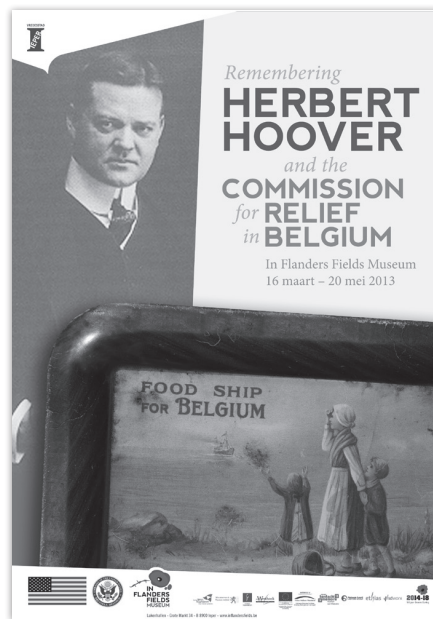
Sint Pietersabdij, Gent – www.gent.be/sintpietersabdij

Tot 19 mei 2013:

"Monumentum. Versteende herinneringen, broze beelden"
De tentoonstelling overloopt de herdenkingsgolf van het interbellum en stelt niet enkel maquettes, foto's of archiefdocumenten voor, maar ook de interpretatie van oorlogsmonumenten door beeldhouwer Patrice Alexandre. Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Brussel - www.klm-mra.be

Tot 21 mei 2013:

Grote thematentoonstelling:
"Remembering Herbert Hoover and the Commission for Relief in Belgium".
Een bruikleententoonstelling van de Ambassade van de USA over de rol die de latere president Herbert Hoover speelde in de bevoorrading van de bevolking in bezet België. Deze tentoonstelling wordt aangevuld met objecten en documenten uit de collecties van IFFM, Philippe Oosterlinck en anderen. Er wordt in het bijzonder aandacht gegeven aan een grote reeks beschilderde meelzakken.
In Flanders Fields Museum, Ieper (Koninklijke Zaal)

Tot 1 september 2013:

"Saving Lives: Front-line Medicine in a Century of Conflict"
100 jaar medische zorg aan het front, van de 'Great War' tot Afghanistan. Imperial War Museum North, Manchester (VK)

Tot 1 augustus 2013:

"1914. De burgerwacht in alle staten!"
Tussen 1830 en 1914 bestaat er in België een nationale Burgerwacht. Aan het begin van de Eerste Wereldoorlog worden meer dan 45.000 burgersoldaten opgevorderd voor bewakingsopdrachten. Na de Eerste Wereldoorlog verdwijnt de Burgerwacht uit het straatbeeld maar de reputatie van de burgersoldaten blijft nog lang tot de verbeelding spreken!

Fort de Loncin, Rue des Héros 15,
4431 Ans - www.fortdeloncin.com

OPROEP ! KENNEN WIJ JOUW E-MAILADRES?

De Vrienden communiceren meer en meer via elektronische weg. De informatie (uitnodigingen, interessante weetjes, enz.) bereikt onze leden **sneller** en **goedkoper**.

Deel ons daarom jouw e-mailadres mee wanneer je lid wordt of wanneer het wijzigt.

Onze **ledenadministratie** bereik je onmiddellijk via dit e-mailadres: vriendeninflandersfields@ieper.be .